

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1. Πρόλογος.....	5
2. Από την παράδοση και ζωή. Μαστόροι και κτίστες στο Λιτόχωρο του Ολύμπου.....	7
3. Ο Φιλόπτωχος Σύλλογος Κυριών και Δεσποινίδων Λιτοχώρου η «Αγία Μαρίνα». Φορέας αλληλεγγύης και πρόνοιας.....	55
4. Η μουσική κίνηση στο Λιτόχωρο του Ολύμπου κατά το πρώτο ήμισυ του 20ου αιώνα. Αναφορές και για την περίοδο της Τουρκοκρατίας.....	154
5. Φορείς ιστορίας και πολιτισμού. Η Δημοτική Βιβλιοθήκη Λιτοχώρου και η προσφορά της.....	210
6. Με τους φορείς του πολιτισμού. Ο Σύλλογος «Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών Λιτοχώρου» τα έτη 2005-2011.....	221
7. Ο έντυπος τύπος στο Λιτόχωρο (1985-σήμερα).....	230
8. Κάτι πρωτότυπο. Στη Γιορτή του Καλαμποκιού στο Βαρικό για 4 χρονιές (2008-2011).....	240

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τι είναι τα ΧΡΟΝΙΚΑ ΛΙΤΟΧΩΡΟΥ; Είναι το εκδοτικό έργο που αντλεί ζωή από το παρελθόν και την διοχετεύει στο μέλλον, που ανακεφαλαιώνει μια ολόκληρη ζωή από παλλόμενη παράδοση, προφορικά βιώματα, αρχειακά δεδομένα, αναδεικνύοντας το προφίλ του τόπου.

Κατ' εμέ, ανάμεσα στα ΧΡΟΝΙΚΑ ΛΙΤΟΧΩΡΟΥ και το Λιτόχωρο υπάρχει ιδιότυπη σχέση, καθόσον δεν έχει βρεθεί ακόμα ο τρόπος που μιλάμε για το παρελθόν, χωρίς να γινόμαστε ύποπτοι νοσταλγίας, ωστόσο είναι άλλο πράγμα να φορτωνόμαστε τον χρόνο και να τον μεταφέρουμε μαζί με τις ρυτίδες μας κι άλλο πράγμα να κυκλοφορεί μέσα μας, πίσω-μπρος, με ευκολία που μόνον οι φορείς γνήσιας παράδοσης γνωρίζουν. Δεν τον φοβόμαστε τον χρόνο, τον έχουμε σύμμαχο, με σημεία αναφοράς τα ισχυρά σύμβολα πολιτιστικής ταυτότητας, τα οποία αποτελούν φυτώριο προβολής και ανατροφοδότησης του πολιτισμού.

Και ο παρών δέκατος τρίτος τόμος με τίτλο «Ο ΤΟΠΟΣ, ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ. Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ» φανερώνει τη φροντίδα να μη σβηστούν από τη λήθη του χρόνου τα έργα των ανθρώπων που έζησαν, προσέφεραν και αγάπησαν αυτόν τον τόπο, που αναπνέει τις ευωδιές και ζει στην αύρα του Ολύμπου. Και ο παρών τόμος κρατεί το επίπεδό του ψηλά, συνδυάζοντας την αναδίφηση του παρελθόντος με την επισκόπηση του παρόντος και

την ενατένιση του μέλλοντος. Παρά τις δυσκολίες των καιρών, η εκδοτική σειρά κάνει κατάθεση ψυχής και συμβάλει με τον δικό της ξεχωριστό τρόπο στην πνευματική, πολιτιστική, ιστορική και κοινωνική προβολή του ωραίου Λιτοχώρου.

Καθαρή γραφή, σταθερή προσήλωση στον στόχο, συνεχείς εμπνεύσεις, δύναμη για υπέρβαση των δυσκολιών. Αυτό το συγκεκριμένο στίγμα έχουν τα ΧΡΟΝΙΚΑ ΛΙΤΟΧΩΡΟΥ. Καταγράφουν και αναδεικνύουν την ιστορία, τη λαογραφία, τους ανθρώπους και όλα τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της κωμόπολης. Διασώζουν τις παλιές παραδόσεις, τα ήθη και τα έθιμα, την πολιτιστική μας κληρονομιά.

Πιστεύω βαθιά στη διάδοση και τη διαχρονική συνέχεια του λιτοχωρίτικου πνεύματος και πολιτισμού. Θεωρώ σημαντικό χρέος προς τους προγόνους μας να αποτυπωθεί το παρελθόν, να γίνει κοινό κτήμα και παρακαταθήκη. Αυτό το πάθος αντανακλά η προσπάθεια για τη συγκέντρωση – συλλογή των πολύτιμων στοιχείων και της ύλης της τοπικής ιστορίας.

Ο κοινωνικός ιστός του Λιτοχώρου, και της Ελλάδας, σήμερα περισσότερο από ποτέ έχει ανάγκη από μνήμες, θύμησες και συλλογικές εστίες για να αντισταθεί στις κοινωνιολογικές και εθνολογικές ανακατατάξεις της παγκοσμιοποίησης. Θεωρώ ότι τα ΧΡΟΝΙΚΑ ΛΙΤΟΧΩΡΟΥ στέκονται επάξια στο ρόλο και στο σκοπό που υπηρετούν: αποθησαυρίζουν και προβάλλουν την πλούσια ιστορία και τον πολιτισμό του τόπου.

Λιτόχωρο, Αύγουστος 2017

Σωτήριος Δ. Μασταγκάς

ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΚΑΙ ΖΩΗ

Μαστόροι και κτίστες στο Λιτόχωρο του Ολύμπου

Δίκαιος ο λόγος ότι αυτοί «έχτισαν το Λιτόχωρο». Το σύνολο της λιτοχωρίτικης παραδοσιακής αρχιτεκτονικής φτιάχτηκε από τους λαϊκούς, ανώνυμους μαστόρους. Αυτοί οι παραδοσιακοί τεχνίτες έχτισαν σπίτια ταπεινά αλλά και αρχοντικά, γεφύρια, βρύσες, τους μύλους, εκκλησίες και κωδωνοστάσια. Έχτισαν υδραγωγεία και υπονόμους, φούρνους, τζάκια, πηγάδια, δεξαμενές, καταφύγια ορειβατικά, μετόχια και μοναστήρια. Κατασκεύασαν έργα ιδιωτικά, έργα δημόσια, δοξασμένα στο χρόνο με μια γηγενή αρχιτεκτονική αισθητική.

Οι Λιτοχωρίτες μαστόροι σαν τεχνίτες ασκούσαν «την τέχνη των τεχνών», τη μαστορική που πλαισιώνεται στο φυσικό περιβάλλον απ' όπου εμπνέεται ο λαϊκός τεχνίτης. Υπήρξαν οι σιωπηροί, αφανείς δημιουργοί του λιτοχωρίτικου οικοδομήματος, ακολουθώντας θαρρείς από ένστικτο τη σοφή μέθοδο: συνδιαλέγησαν με τη φύση, δεν την αγνόησαν, χρησιμοποίησαν και επεξεργάστηκαν την πέτρα, αυτό το πολύτιμο υλικό που είναι φυτευμένο στη γη του Λιτοχώρου.

Ο μέλλων να δημιουργήσει νεολιτοχωρίτικη αρχιτεκτονική, ας ρωτήσει πρώτα τους μαστόρους. Ας τους συμβουλευτεί για το σχέδιο κι ας τους ρωτήσει με ποιο